

Bättre förutsättningar för skatteväxlingar mellan kommuner och landsting

Sammanfattning

Utskottet tillstyrker regeringens förslag i proposition 2010/11:156 Bättre förutsättningar för skatteväxlingar mellan kommuner och landsting. Inga motioner har väckts med anledning av propositionen. Propositionen innehåller förslag om ändringar i dels lagen om kommunalekonomisk utjämning, dels lagen om kollektivtrafik. Enligt förslaget höjs garantinivån i inkomstutjämningen för landstingen från 110 % till samma nivå som gäller för kommunerna, dvs. 115 %. Vidare, om kommunerna och landstinget i ett län kommit överens om att landstinget ska bära ansvaret för den regionala kollektivtrafiken i länet, ska kommunerna få lämna ekonomiska bidrag till varandra, om det behövs för kostnadsutjämning mellan kommunerna. Syftet med dessa lagändringar är att komma till rätta med oönskade omfördelningseffekter och därmed skapa bättre förutsättningar för skatteväxling mellan kommuner och landsting.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2012.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	4
Utskottets överväganden	5
Ändringar i vissa lagar i syfte att skapa bättre förutsättningar för skatteväxlingar mellan kommuner och landsting	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag	8
Propositionen	8
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag	9

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ändringar i vissa lagar i syfte att skapa bättre förutsättningar för skatteväxlingar mellan kommuner och landsting

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning,
2. lag om ändring i lagen (2010:1065) om kollektivtrafik.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2010/11:156.

Stockholm den 22 september 2011

På finansutskottets vägnar

Anna Kinberg Batra

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Anna Kinberg Batra (M), Tommy Waidelich (S), Elisabeth Svantesson (M), Pia Nilsson (S), Göran Pettersson (M), Jörgen Hellman (S), Ann-Charlotte Hammar Johnsson (M), Maryam Yazdanfar (S), Carl B Hamilton (FP), Bo Bernhardsson (S), Marie Nordén (S), Staffan Anger (M), Per Bolund (MP), Anders Sellström (KD), Johnny Skalin (SD) och Ulla Andersson (V).

Redogörelse för ärendet

I proposition 2010/11:156 Bättre förutsättningar för skatteväxlingar mellan kommuner och landsting föreslår regeringen att riksdagen antar de förslag till ändringar i dels lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning, dels lagen (2010:1065) om kollektivtrafik, som lagts fram i propositionen. Regeringens förslag till riksdagsbeslut återges i bilaga 1. Regeringens lagförslag återges i bilaga 2. Lagförslaget har inte granskats av Lagrådet. Inga motioner har väckts med anledning av propositionen.

Utskottets överväganden

Ändringar i vissa lagar i syfte att skapa bättre förutsättningar för skatteväxling mellan kommuner och landsting

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen antar regeringens förslag att höja garantinivån i inkomstutjämnningen för landstingen från 110 % till samma nivå som gäller för kommunerna, dvs. 115 %. Riksdagen antar också regeringens förslag att om kommunerna och landstinget i ett län kommit överens om att landstinget ska bära ansvaret för den regionala kollektivtrafiken i länet ska kommunerna få lämna ekonomiska bidrag till varandra, om det behövs för kostnadsutjämnning mellan kommunerna. Syftet är att skapa bättre förutsättningar för skatteväxling mellan kommuner och landsting.

Propositionen

Bakgrund

Målet med det kommunala utjämnningssystemet är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för kommunerna och landstingen att erbjuda sina invånare likvärdig service oberoende av deras inkomster och andra strukturella förhållanden. Utjämnningen ska bygga på opåverkbara faktorer.

Med anledning av att den nya lagen om kollektivtrafik träder i kraft den 1 januari 2012 planeras i flera län på frivillig grund en huvudmannaskapsförändring för den regionala kollektivtrafiken med åtföljande skatteväxling. En skatteväxling innebär exempelvis att kommunerna i ett län som övertar verksamhet från landstinget höjer sina skattesatser med samma procentsats som landstinget sänker sin skattesats. Därigenom överförs ett ekonomiskt utrymme som motsvarar kostnaderna för de överflyttade verksamheterna, från landstinget till kommunerna i länet. Och tvärtom om landstingen tar över verksamheter från kommunerna.

I systemet för kommunalekonomisk utjämnning uppstår vid skatteväxling mellan kommunerna och landstinget i ett län oönskade omfördelningseffekter på grund av att olika garantinivåer i dag gäller för kommunerna (115 % av den uppräknade medelskattesatsen) och landstingen (110 % av den uppräknade medelskattesatsen) i inkomstutjämnningen. Utfallet av en skatteväxling blir således inte neutralt.

Den parlamentariska kommittén (dir. 2008:110), med uppgift att utreda systemet för kommunalekonomisk utjämning, lämnade i december 2010 en framställan till regeringen med förslag till lagändringar i syfte att komma till rätta med ovanstående problem (dnr Fi2010/5696). Förslagen i propositionen överensstämmer med kommitténs förslag.

Lagförslagen

Regeringen föreslår en ändring i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning som innebär att garantinivån i inkomstutjämningen för landstingen höjs från 110 % till samma nivå som gäller för kommunerna, dvs. 115 %. Regeringen delar kommitténs uppfattning att tillfälliga övergångslösningar om möjligt bör undvikas. Regeringen förordar därför alternativet att justera garantinivåerna så att de överensstämmer framför alternativet med ett tillfälligt riktat statsbidrag för att kompensera oönskade omfördelningseffekter. Samtliga remissinstanser som yttrat sig över förslaget tillstyrker det eller har inga invändningar.

Det kan också uppstå omfördelningseffekter mellan kommunerna i ett län till följd av en skatteväxling för huvudmannaskapsförändring avseende kollektivtrafiken. Föreskrifter om kommunernas befogenheter och skyldigheter ska enligt 8 kap. 2 § 3 regeringsformen meddelas i lag. Det finns i dag inte några lagbestämmelser som generellt ger kommunerna möjligheter till mellankommunala utjämningssystem vid huvudmannaskapsförändringar på kollektivtrafikområdet. Regeringens föreslår därför att det föreskrivs i lagen (2010:1065) om kollektivtrafik att om kommunerna och landstinget i ett län kommit överens om att landstinget ska bära ansvaret för den regionala kollektivtrafiken i länet ska kommunerna få lämna ekonomiska bidrag till varandra, om det behövs för kostnadsutjämning mellan kommunerna. Bidrag ska få lämnas under en övergångsperiod på högst fem år. Flertalet av de remissinstanser som yttrat sig över förslaget tillstyrker eller har inga invändningar.

Ikraftträdande

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2012.

Konsekvenser för statsbudgeten

Förslagen är statsfinansiellt neutrala. Regeländringar som påverkar omslutningen i inkomstutjämningen, såsom höjning av garantinivån för landstingen till 115 %, påverkar inte anslagsnivån. I stället påverkas regleringsbidraget eller regleringsavgiften (regleringsbidrag/avgift = skillnaden mellan anvisat anslagsbelopp och summan av bidrag och avgifter framräknade enligt reglerna om kommunalekonomisk utjämning).

Konsekvenser för landstingen

Regeringen bedömer att det inte finns behov av särskilda regler i syfte att under en övergångsperiod reducera omfördelningseffekterna mellan landstingen.

Utfallet för de enskilda landstingen förändras om garantinivån höjs från nuvarande 110 % till 115 %. Kalmar läns landsting och Västernorrlands läns landsting får störst intäktsminskningar, 89 respektive 87 kr per invånare, medan Östergötlands läns landsting får störst intäktsökning, 58 kr per invånare, räknat i 2011 års nivå. Kommunerna påverkas inte, förutom Gotlands kommun som även ingår i utjämningsystemet för landstingen. Intäktsförändringarna beräknas motsvara som mest 0,3–0,4 % av ett landstings nettokostnader. Vidare har de landsting som genom den föreslagna höjningen av garantinivån får en intäktsminskning hittills fått ett gynnsammare utfall i inkomstutjämnningen till följd av att en lägre garantinivå har tillämpats för landstingen än för kommunerna.

Remissutfallet är här blandat. Vissa landsting anser att landsting som får ett sämre utfall bör kompenseras. Något landsting anser att redovisningen av konsekvenserna av förslaget bör förtydligas.

Kompletterande information

Utjämningskommitténs slutbetänkande överlämnades till regeringen den 27 april 2011 (Likvärdiga förutsättningar – Översyn av den kommunala utjämnningen, SOU 2011:39). Kommittén föreslår i slutbetänkandet ytterligare förändringar i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämnning. Förändringarna rör såväl kostnads- som inkomstutjämnningen och ska enligt förslaget införas den 1 januari 2013. Inga reservationer eller särskilda yttranden lämnades med anledning av slutbetänkandet.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens bedömning av behovet av att skapa bättre förutsättningar för skatteväxling mellan kommuner och landsting. I likhet med regeringen anser utskottet att det inte finns behov av särskilda övergångsregler i syfte att reducera omfördelningseffekterna mellan landstingen. Detta då intäktsförändringarna är små relativt landstingens totala kostnader. Mot den bakgrunden tillstyrker utskottet förslagen i propositionen.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2010/11:156 Bättre förutsättningar för skatteväxlingar mellan kommuner och landsting:

Riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om ändring i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning,
2. lag om ändring i lagen (2010:1065) om kollektivtrafik.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1 Förslag till lag om ändring i lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (2004:773) om kommunalekonomisk utjämning ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Vid beräkning av skatteutjämningsunderlaget skall procentsatsen vara 115 procent för en kommun och 110 procent för ett landsting.

Föreslagen lydelse

4 §

Vid beräkning av skatteutjämningsunderlaget för en kommun och för ett landsting ska procentsatsen vara 115 procent.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2012.

2 Förslag till lag om ändring i lagen (2010:1065) om kollektivtrafik

Härigenom föreskrivs att det i lagen (2010:1065) om kollektivtrafik ska införas en ny paragraf, 2 kap. 1 a §, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap.

1 a §

Om landstinget och kommunerna i samma län har kommit överens om att landstinget ensamt ska bära ansvaret för den regionala kollektivtrafiken, får kommunerna lämna ekonomiskt bidrag till varandra, om det behövs för kostnadsutjämningen mellan kommunerna. Sådana bidrag får lämnas längst intill utgången av det femte året från det att ansvaret överfördes.